

A SPARTACUS TE. "LÓCZY LAJOS" BARLANGKUTATÓ
CSOPORT 1977. ÉVI JELENTÉSE

Csoportunkat az év elején újjászerveztük. Ez ad magyarázatot arra, hogy nem az 1976. október 4-én beadott munkatervünket teljesítettük, mivel létszámunk és lehetőségeink kibővültek, anyagi helyzetünk javult.

Az 1977-es évet, terepgyakorlatokkal, turákkal kezdtük. Célunk: az új csoport összeszokottságának, kondíciójának javítása volt.

Tavasszal, a Naszály hegy és barlangjainak vizsgálatát kezdtük el. Tervünk az volt, hogy az előzetes terepbejárások során megismert helyekre kutatási engedélyt kérünk és feldolgozzuk a környékről eddig megjelent irodalmat.

Munkánk eredményét az MKBT részére mellékeljük, bár korántsem a tervezett eredményeket értük el, s így mivel a terület a továbbiakban sem biztat sok reménnyel, új kutatási terület után néztünk. Így kezdtünk el a Bükkben dolgozni, amelyről a továbbiakban még szó lesz.

Számos turát is tettünk az idén. Összes turáink száma: 40 volt. Ebből 4 külföldi. Az összes turanapok száma: 72, összesen 465 résztvevővel. Ebből: 388 tag, 72 vendég. Barlangi lezállásaink száma 1977-ben 55, s ez összesen 193 óra. Külföldi turáink: 1 tagunk az erdélyi Fogarasi havašokat kereste fel két alkalommal, hárman képviselték a csoportot a brnoi barlangkutató találkozón, 13-an pedig a jasovi barlangkutatóknál tettek látogatást Szlovákiában. Hazai turáinkon az ország csaknem minden karszterületén jártunk.

Barlangi munkaturáinkat úgy szerveztük, hogy hangsúlyt fektettünk a dokumentálásra. A terepnaplót, térképvázlatokat, jegyzeteket, az MKBT Dokumentációs Szakosztálya részére továbbítjuk.

Az 1977-es évben rendszeresen látogattuk a barlangi tárgy előadásokat. Csoportunk tagjai jelen voltak az MKBT előadásain, de eljár -

tak a TIT által rendezett előadásokra is. A Társulat által szervezett elsősegélynyújtó tanfolyamon szintén részt vettünk.

Összejöveteleinket heti két alkalommal tartjuk, amikor a csoport aktuális problémáit vitatjuk meg.

Az év elmúlt részében egy alkalommal tartottunk előadást és egy alkalommal szabadtéri bemutatót. Jelenleg három helyre van meghívásunk, amelyet az év hátralévő részében még elfogadunk.

A csoport jelenlegi létszáma 25 fő, amelynek igen nagy, kb 30 %-a nő. Oktatási tevékenységünk sajnos csak a csoporton belülre, és "laikusok" részére vezetett túrákra korlátozódott. Új tagjainkat rövid elméleti és alapos gyakorlati oktatásban részesítettük. Ilyenkor célunk: a barlangban való mozgás a legbiztonságosabb technika elsajátíttatása volt. Kapcsolataink más csoportokkal igen kedvezően alakultak. Ezt az MKBT Országos Vándorgyűlésén való részvételünk is elősegítette. Jelenleg hat hazai és külföldi csoporttal tartunk kapcsolatot.

A csoport a SPARTACUS TE. keretein belül működik, a Természetjáró Szakosztály tagjaként. "Házigazdánkkal" a legszorosabb együttműködésben dolgozunk, s a továbbiakban is igyekszünk a kedvező kapcsolatok ápolására.

Gyarmati Gábor

1977.évi tábor: Lator-vizfő

Idei nyári táborunkat, a Bükk hegységben /Déli-Bükk/ tartottuk. Munkánk: a Lator-vizfőtől Ny-ra Szárhegyig, onnan É-ra Miklós-Lugáig, majd onnan vissza Lator-vizfőig terjedő terület vizsgálata és a területen belül lévő Szeles-bg. feltárása volt.

Tervezett feladatainkat sikerrel megoldottuk, bár a tervezett pontos térképek helyett csak vázlatokat készítettünk.

Összes teljesítményünk: a Szeles-barlangban 2,5 m előrehaladás, 2m^3 anyag felszínre való eltávolításával. A környék vizsgálatában: a területen található kőzetek begyűjtése, meghatározása, hidrológiai, barlangi megfigyelések, a Szeles bg. és a Lépcsős-bg. vázlatos felmérése, előbbi szpeleográfiai terepnaplóval való dokumentálása, a környék több barlangjának helyzeti meghatározása, morfológiai megfigyelések.

A tábor ideje: 9 nap volt, összes létszáma /létszám x nap/: 94 fő, ebből 76 tag, 18 vendég.

A terület átfogó és alaposabb vizsgálatának folytatása ajánlatos lenne, ezért jövő évi táborunkat is ide tervezzük.

Hasznos volna továbbá a terület vizeinek elemzését is elvégezni, elsősorban a Lator és a Pénz patak összehasonlítását.

Amennyiben az adminisztrációs akadályok elhárulnak, fontos volna a vizmű barlangjának megbontása is, egy esetleges hosszabb barlangszakaszba való bejutás érdekében. Ezt egy vízfestési kísérlet előzhetné meg, amelytől jelentős adatok birtokába juthatnánk. Amennyiben erre mód kínálkozik, e kísérlet elvégzésére csoportunk vállalkozni fog.

Lator-vizfő és környékének kutatása:

Mint már említettük csoportunk az 1977-es évben a feljebb megjelölt helyen végzett kutatásokat. A kutatás célja: a terület pontos megismerése terepbejárásokkal, az itt lévő barlangok felkeresése, a környék kőzeteinek és vizeinek vizsgálata, valamint, ha arra alkalmas hely kínálkozik, a barlang bontásos feltárása, valamint az említett területen a növény és állatvilág vizsgálata.

Kőzettani megfigyelések:

A kutatási kérelemben megjelölt hely kőzettani viszonyai meglehetősen változatosak. A Déli-Bükk ezen részén igen sokféle kőzet található.

A terület jellemző kőzete a triász kora mészkő, amelyet azonban vulkánikus betelepülések tagolnak. Többfelé találtunk riolitot, mint fedőt. Azonban míg a Latortól D-ra eső hegyeket, dombokat csaknem kizárólag vulkánikus kőzet, úgy a tőle É-ra eső területeket - kevert kőzetű átmenettel - mészkő borítja.

A vulkánikus kőzet: elsősorban riolit formájában jelenik meg.

A terület kőzettani kevertségére jellemző, hogy két alkalommal kvarcra is találtunk. Az egyik: a Kurta hegynél eredő forrás medrében /lehet hordalék is!/, míg a másik Miklós-Lugáról származik. Megállapításunk szerint az első kvarcit, míg a második obszidián.

Talált kőzeteink között szerepel továbbá dolomit pro is.

Szintén terepbejárásaink során találtunk agyagpalát is.

Említésre méltó még a vízfő környékén - régi patakmederben, a régi malom mögött - talált mésztufa is.

Hidrológia:

Az említett környék, vízben gazdag. Vizelemzés hiányában azonban csak vizeinek elhelyezkedését vizsgálhattuk.

A terület legjelentősebb forrása, a foglalt Lator forrás, amelynek vízhozama igen jelentős, amit azonban a foglalás miatt mérni nem tudtunk. Bizonytalan források szerint egy az 1950-60-as években végzett vízfestés itt látott napvilágot. /A Pénz-patak festése./

Az adat bizonytalansága miatt a festést célszerű lenne megismételni.

A területen, - mint fentebb említettük - több forrás, patak található, bár ezek vízhozama nem fogható a Lator-forráshoz. A térképi pontatlanságot korrigálva két patakot sikerült azonosítanunk. Az egyik a Kurta hegy lábánál ered és D-i irányba folyik, a Határ réten levő árterületig, ahol utja megszakad és csak a falu szélénél áll össze

ismét patakká, majd folyik a Lator-patak felé-

A másik: Vaskapunál található, és kis méretére jellemző, hogy mindössze egy km^2 -es területen nyelődik, vagy szivárog el.

A csapadékvizek többnyire felszíni lefolyásuak, erre utalnak, a jól bevágódott csapadékvíz csatornák is.

Terepbejárásaink során több forrásra bukkantunk, de ezek többsége, csekély vízhozama miatt elhanyagolható.

Utjaink során megnéztük a megtalált kutakat is.

Mocsolástelepnél a legelő kutjában a vízszint csak mintegy 2 m-re van a felszíntől, míg a tőle DNy-ra levő - kb. 3,5 km-re - Töviskésen az ottani legelő kutja /Dögkut/ már kb. 30-35 m mélyen /nem mért adat/ tárolja a vizet. Ez utóbbtól azonban kb. 300 m-re lévő, jelenleg is használatos kut vize a felszíntől csak mintegy 1 m-re van.

Mindezekből következően megállapítottuk, hogy a terület hidrológiai problémáira jelenleg még nem tudunk választ adni, ami szükségessé teszi a jövőben a pontosabb hidrológiai felmérést.

Barlangok:

A Lator-forrástól D-re, a kőzet jellege miatt - riolit - nem találtunk barlangot. Azonban az E-ra eső mészkő területeket vizsgálva sem kaptuk a várt eredményt. A több kisebb üreget leszámítva a környéken jelenleg érdemlegesebb barlangról nem tudunk. A jelenséget vizsgálva a következőket állapítottuk meg:

- 1./ A mészkőterületek nem elég nagyok, nem elég összefüggőek
- 2./ Az itt található mészkő nem karsztosodik elég jól
- 3./ A hegyoldalak nagyon meredek, így a víz, a felszínen a völgybe folyik.

Az itt említett indoklások jelenleg még csak megfigyelések, bizonyításra és több helyen kiegészítésre szorulnak. Különösen vitathatók a Szeles-barlang és környékével kapcsolatban.

Az eddig talált üregek:

Lator-vizmű barlangja /Lator I barlang/

Jelenleg kb 24 m hosszú, szűk kanyarodó folyósó. /Erről térképpel rendelkezünk, amely azonban nem a csoport munkája hanem egy régebbi felmérés./

Végpontja a bejárattól kb 1 m-rel van feljebb. Átlagos magassága: 0,6 m, szélessége: 0,8 m.

1970 körül egy csoport foglalkozott vele, ők tárták fel a jelenlegi méretéig.

✓ Lépcsős-barlang:

Nevét önkényesen ideiglenes jelleggel adományoztuk, jellegére utalva. /Az eredeti nevének felkutatásáig./

A nagyborsós tető Ny-i oldalán, a szálerdőben található, kb 380 m tszf. magasságban, 3-es szádával. /A magassági adat barometrikus magasságmérő alapján./ Legnagyobb mélysége: 16 m, járatainak összes hossza pedig 40-45 m. Kitöltése: anyagos kötörmelék. A barlangról térkép, nem csak vázlat készült. A pontos térkép elkészítése, a következő tábor feladata lesz.

✓ Nagykői kőfülkék:

A Határ-réttől bekény felé tartó uton, az uj mellett található, a helyi elnevezés szerint Nagykőnek elnevezett szikla. Bennetöbb kisebb üreg található, amelyek azonban csekély méretük miatt nem érdemelnek említést.

✓ Lélek-lyuk:

Lator-vizfőn, a vízműhöz vezető ut mellett található üreg. Azonban - a helyi állításokkal ellentétben - mesterséges, sziklába vájt pince.

✓ Szeles-barlang:

1977-es táborunk munkaterülete.

A Határréti órháztól Bekény felé tartó ut mellett, az órháztól kb. 800 m-re található. Bejáratának környékén, a hegyoldalban valamikor - minden bizonnyal - kőfejtő működött.

Nevét valószínűleg jellegéből kapta, mivel már az üreghez közeledve is, erős léghuzat érzékelhető. Az eredeti üreg méretei roppant csekélyek. Bejárata 1,2 magas, 0,4 m széles és 1,0 m mély. Bevilágítva elkanyarodó járatot lehet sejteni, amit az élénk hideg huzat is igazol. Az itt leirtakból következik, hogy a hegy belseje valamilyen összefüggő járatrendszer rejt, ami azonban nem biztos, hogy ember számára is járható. Környezete: triász kora mészkő, 20°-os dőléssel. Csoportunk megpróbálkozott a kibontással.

A bejáratú repedéstől kb, 1,5 m-el távolabb kezdtük el a bontást, vagyis jelen esetben a törmelék kitermelését, miközben megnyílt egy gyermek fej nagyság kb. 0,8 m mély üreg. Ezután a megnyílt üreg irányába haladtunk, és termeltük vödör számra a kitöltést alkotó barna erdei földet, és a málékony, vassal szennyeződött mészkőtörmeléket, és a vele keveredett vörös anyagot. A továbbiakban még két terjedelmes méretű követ kellett eltávolítani, hogy az üregből az általunk besodort törmelék eltávolításához hozzáférjünk. A várt eredmény nem született meg, mivel a kis üreg nem vezetett sehova, csak a törmelék fellazulása okozta.

A kitermelt anyag mennyisége miatt azonban eljutottunk oda, hogy az üreg oldalai jelenleg szállkőben állnak, mélysége pedig 2,5 m mély.

Bontása a továbbiakban reményteljesnek látszik, ezért folytatni kívánjuk. Az erős huzat jelenleg is észlelhető, s ez a továbbiakban kijelöli az irányt.

A munka vödrözést igényel, ami eleve korlátozza a munkatempót.

A további munka elkezdése előtt azonban célszerűnek látszik a barlang szájánál ácsolat-tetővel való védelme, amely a hegyoldalról lezuduló törmeléket fogja vissza.

Gyarmati Gábor

B i o l ó g i a

Lator-Forrás növény és állatvilága:

A Lator forrás 1 km-es körzetét, gyertyán, csertölgy szálerdő alkotja, de megtalálható itt az erdei fenyő és a hegyi juhar is.

Az aljnövényzet az árnyékos, sötét helyeken zuzmókból /tölgyfa zuzmó, tölcsér zuzmó/ mohákból, /ligetmoha, szőrmoha, ciprus moha/ és harasztokból /erdei pajzsika, mezei zsurló, aranyos fodorka/ áll.

Cserjék közül gyakori a mogyoró és a hólyagfa. Míg a napsütötte lejtőkön, réteken a réti fűzény, ördögszekér, bürök, fekete bodza, hájakutmocsonya, réti imla, őszioroszlánfog, pongyola piypang, zsámbék, sás, sován csenkesz, réti csenkesz, réti perje, kék perje, növénytarulások kifejlődése található.

A terület többszöri bejárása során az alábbi állatokat figyeltük meg:

Rovarok:

Található itt a kis szarvasbogár és a ritkán előforduló hőscincér. Erdei utak mellett az avarban közönséges ganéjturót, tavaszi genéjturót és pompás rózsabogarakat figyeltem meg. Tisztásokon, réteken az imádkozó sáskát, tücsköt szöcskét.

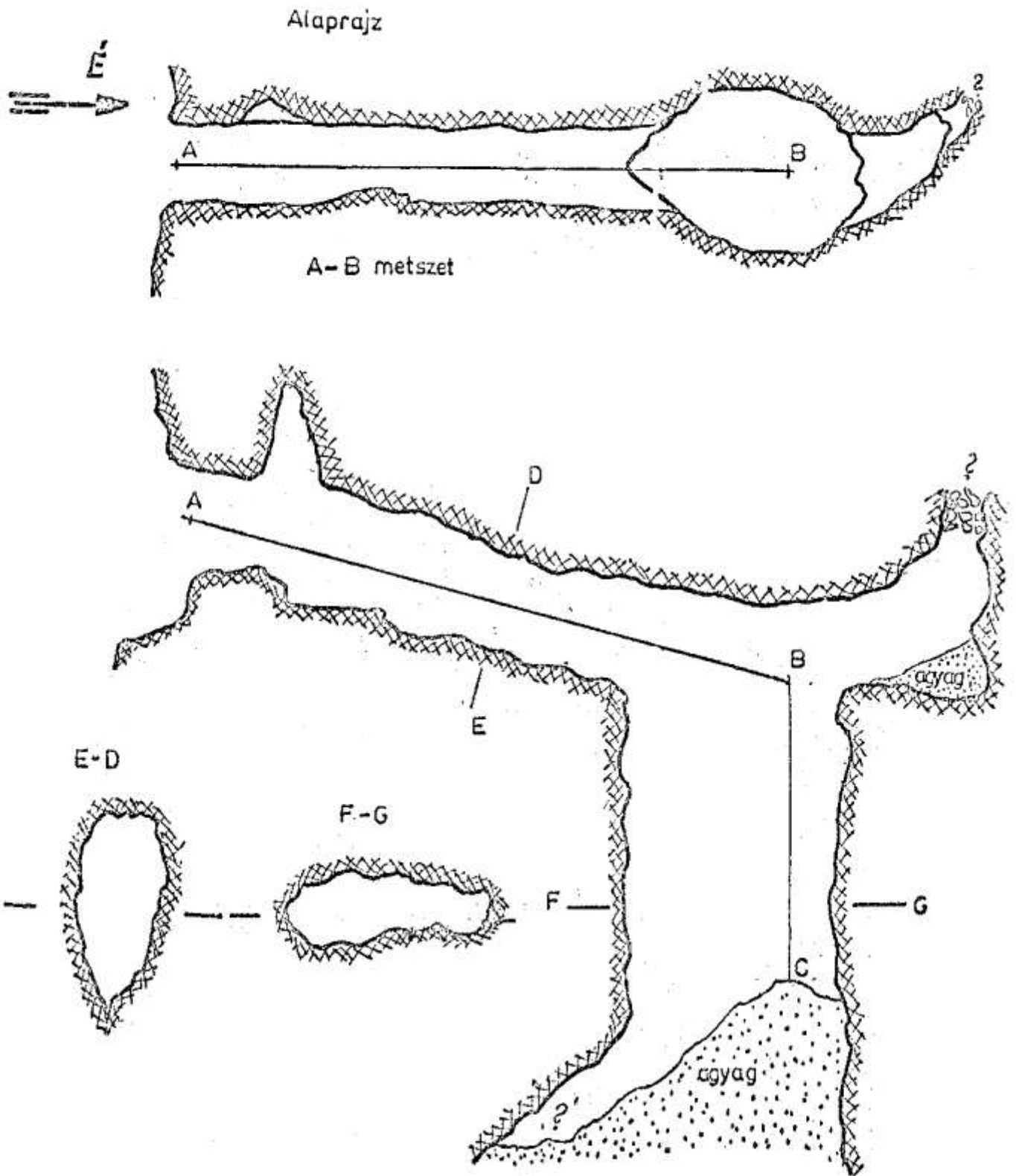
Csigák közül sávós csigákat, és nedvesebb avarban orsós csigákat vettem észre.

Lepkék közül - a csikós medve lepke, gyűrűs szövő, ezüstös boglárka, égszinű boglárka, fecskefarku lepke, nappali pávaszem, közönséges gyöngyház lepke, kénes lepke található.

Hazai gyík fajok közül a fürge gyíkok és a zöld gyíkok honosak.

A Lator patakban pataki /bolha/ rákot, gyász planáriát, zöld patakcsigát és folyami rákot találtam.

Csonge Ferenc

Szinlő-barlang

M=1:50

Felmérte: Gyarmati Gábor
Rácz Ferenc

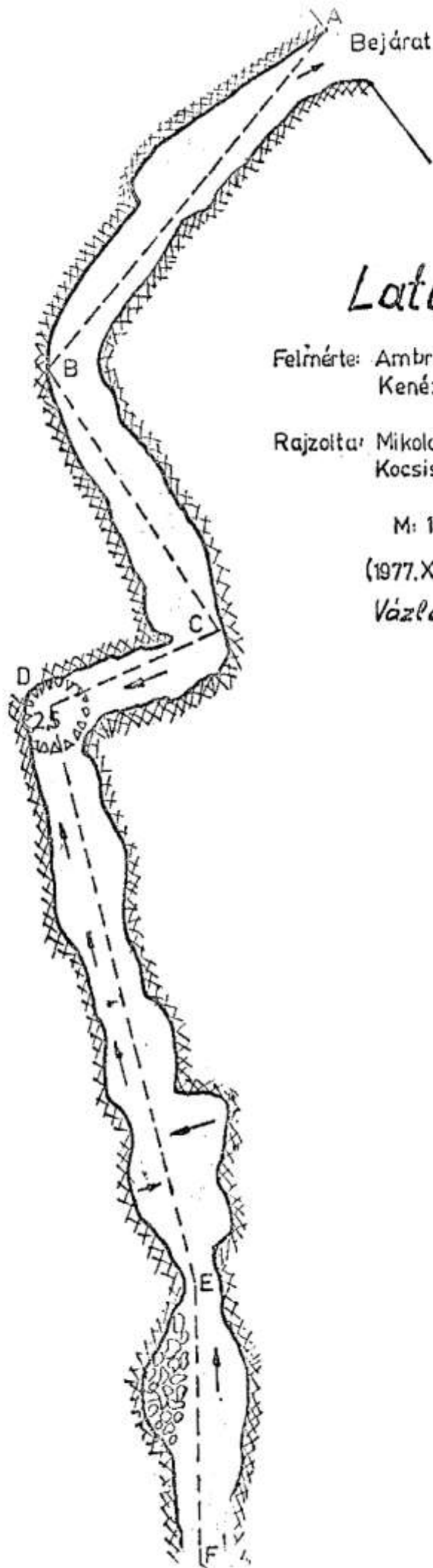
Rajzolta: Kocsis János

1977. X.

Vázlat

0 1 2 3 4 5m

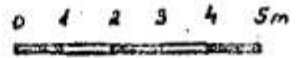

Lator I. barlang

Felmérte: Ambrus Gábor
Kenézy Judit

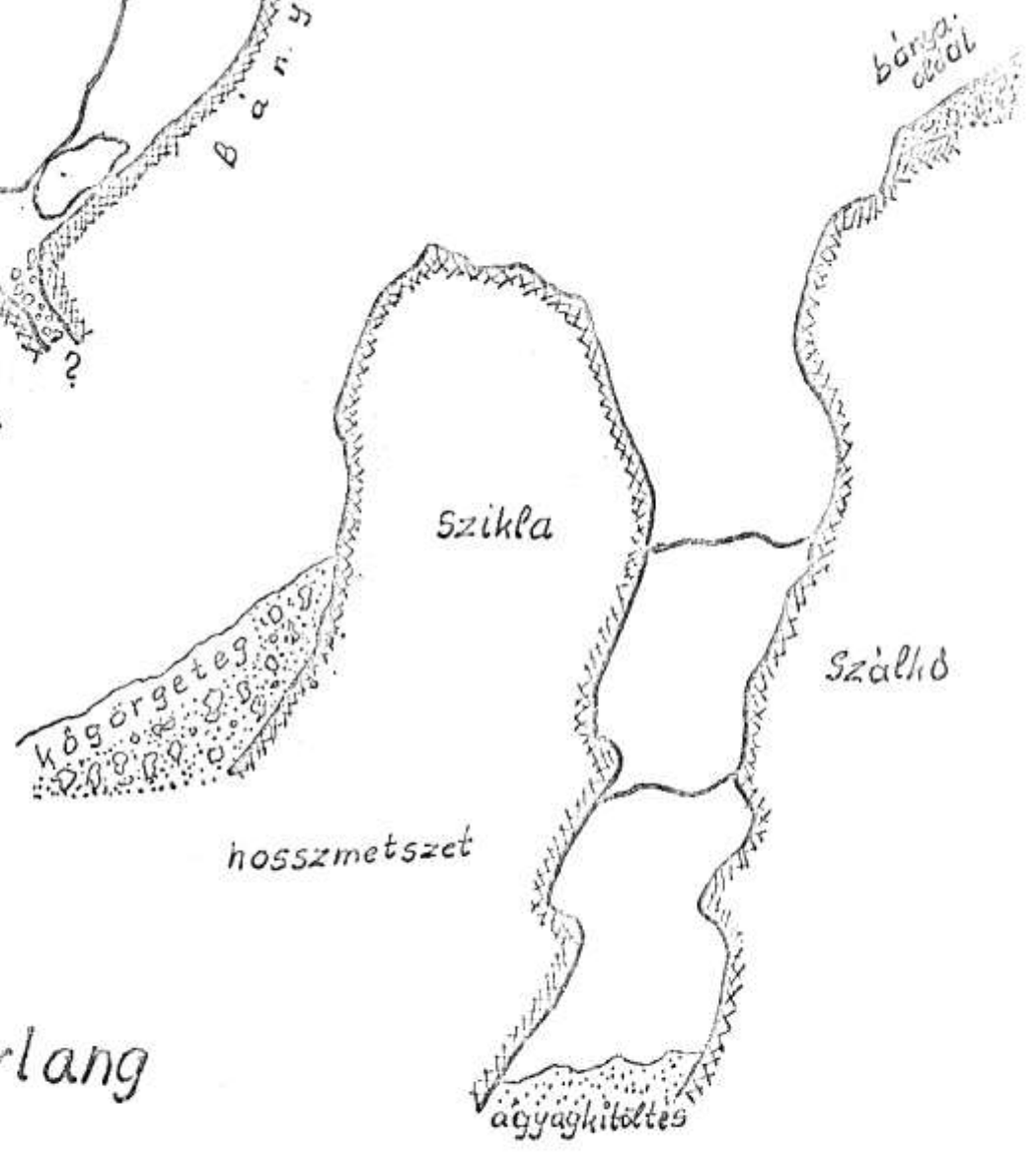
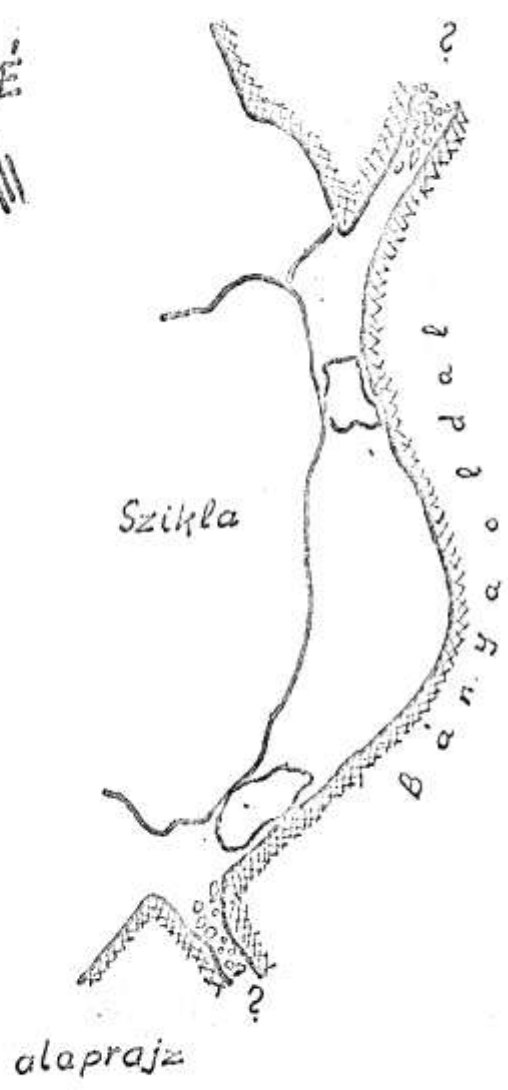
Rajzolta: Mikola Gábor
Kocsis János

M: 1:75

(1977.X.)

Vázlat

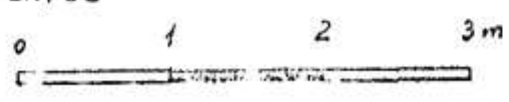

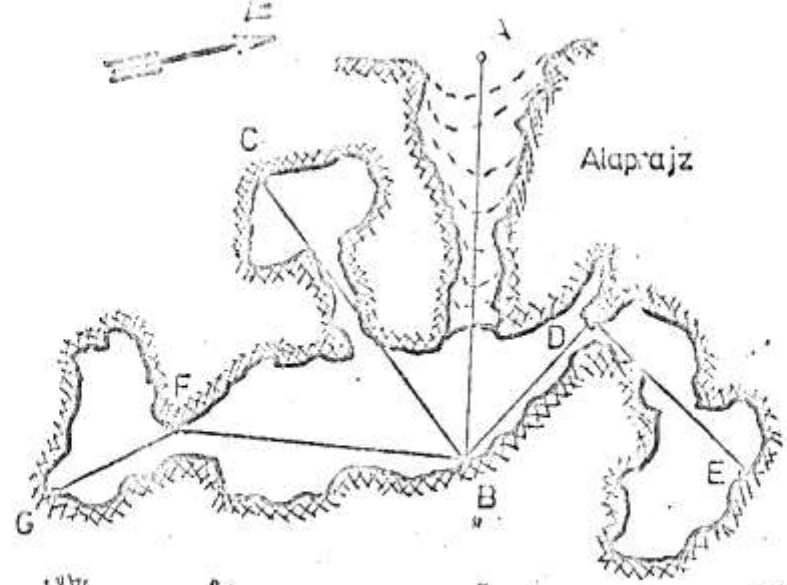
Szeles-barlang

M=1:20

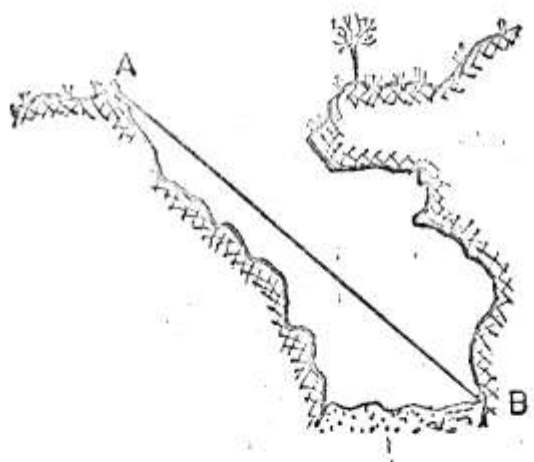
Rajzolta: Kocsis Fános

Váz'at

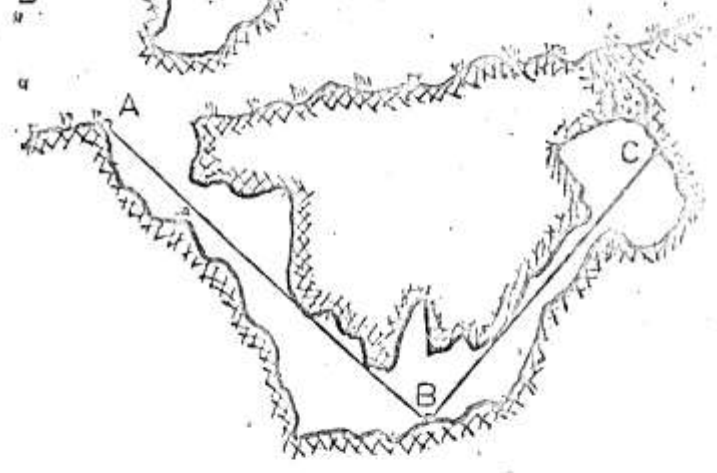

Alaprajz

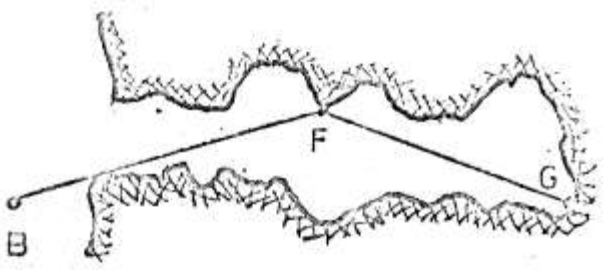

A-B metszet

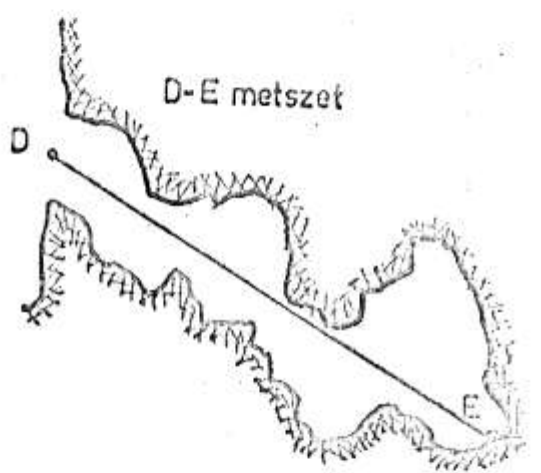

A-B-C metszet

B-F-G metszet

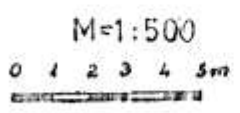

D-E metszet

Zsendice barlang (Lépcsős - bg.)

Felmérte és rajzolta Kocsis János
1977.X.
Vázlat

A SPARTACUS TE. "LÓCZY LAJOS" BARLANGKUTATÓ
CSOPORT 1978. ÉVI MUNKATERVE

A munkaterv összeállításánál az 1977. évi munkaterv összeállításához adott tematikát vettük figyelembe.

1./ Tudományos kutatómunka

11. Kutatási témák, kutatási helyenként: 1978-ban ismét - az idei évnek megfelelően - a Déli-Bükk lábánál levő Lator-vizfő és környékét kívánjuk kutatni. A kutatás tárgya: a Lator-vizfő barlangjának vizsgálata, feltárása, a Lator patak vizének vizsgálata, eredetének tisztázása. A környék karsztjelenségeinek megfigyelése, dokumentálása. Továbbá: az említett környéken lévő Szeles-barlang bontásos feltárása.
12. Szakbizottságban való részvételünk egyelőre tisztázatlan. Cél-szerű lenne erről megbeszélést folytatni a Társulat vezetőivel.

2./ A csoport továbbképzési tevékenysége

21. Milyen oktatási formát alkalmaznak: Gyakorlati oktatási for-mánk továbbra is a terepgyakorlatokban merül ki. Elméleti szinten: előadások rendszeres látogatása, kiállítások megte - kintése, folyóirat szemle, a gyakorlottabb kutatók által tartott rövid "házi oktatások".
22. Mi az oktatások célja, tematikája: Az elsónél: a barlangban való mozgás biztonságosabbá tétele a csoportban lévő kezdőknél, gyakorlás jellegű a többi csoporttagnál. Tematikája: eleinte a klasszikusban való mászás, majd később a kötéltechnika oktatá - sa. Az elméleti oktatások célja: a barlangok és a velük kapcsol - atos jelenségek jobb megismerése, a tudományok barlangkutatás gyakorlati alkalmazásának elsajátíttatása.

3./ Az 1978. évre tervezett rendezvények

31. A rendezvények helye, célja, időpontja, időtartama /különi ki - emelve az évi fő rendezvény - tábor - /: 1978. évi fő rendez -

vényünk a nyári tábor. Helye: Lator-vizfő. Célja: az 1/11. pontban leírtak elvégzése. Időpontja: 1978. augusztus. Időtartama: kb. 10 nap. Több rendezvényt is kívánunk tartani még az év folyamán, azonban ezek helye, ideje még csak körvonalalaiban ismert.

4./ Mely karsztobjektumra kérnek 1978-ban kutatási engedélyt?

1978-ban a fent említett Lator-vizfő forrásbarlangjára, valamint a szintén említett Szeles-barlangra kérünk.

5./ Milyen előadást kíván a csoport tartani a MKBT-ben. Az előadás témája, előadója, hozzávetőleges időpontja.

Sikeres tábor esetén az ott végzett munkáról, valamint az elért eredményekről a barlangtani, hidrológiai, geológiai megfigyelésekkel együtt. Kedvező esetben egy esetleges külföldi utról is. Előadója egyelőre nem ismert, hozzávetőleges időpontja: 1978. ősze. /október-december/

6./ Milyen belföldi csoportokkal kíván a csoport együttműködni és milyen formában?

Amennyiben megoldhatónak látszik felvesszük a kapcsolatot a VI-TUKI Barlangkutató Csoporttal, egy sikeres vízfestési kísérlet végrehajtása érdekében. Látogatás, illetve viszontlátogatás szintjén pedig több csoporttal kívánunk kapcsolatot tartani. Így a VM Baradla, a miskolci Herman Ottó, a dorogi Kadlic Ottokár, a székesfehérvári Alba Regia barlangkutató csoportokkal.

7./ Milyen külföldi csoportokkal kíván a csoport együttműködni, és milyen formában?

Több külföldi csoporttal kívánjuk felélénkíteni kapcsolatainkat. Így a kassai barlangkutatókkal, a morvai, brnói Barlangkutató Clubbal, valamint erdélyi barlangkutató csoport/okkal/ is. Az együttműködés formája minden esetben a látogatás, viszontlátogatás lenne.

8./ Milyen külföldi utazásokat terveznek, az esetleg megtartandó előadás témája.

Tavasza tervezünk egy erdélyi vagy tátrai turát. Előzőnél az oltani barlangkutatók segítségével barlangturákat temérk, vagy a Ferrarasi havasokat járnánk be, míg utóbbinál a Magas-Tátrában túráznánk. Tervezünk továbbá egy esetleges morva-karszti vagy szlovák-karszti utazást is. Sikeres utak esetén vetítettképes előadást készítünk.

- . . . -

A csoport rendszeres összejöveteleinek helye: Szentkirályi utca 26., OKISZ Székház, klub terem.

Ideje: minden hétfőn 18 és 21 óra között.

A csoport levelezési címe: 1074 Budapest Hársfa utca 43, vagy a csoportvezető: Gyarmati Gábor 1114 Budapest, XI. Bartók Béla u. 15/a.
V. em. 25.

Budapest, 1977. november 1.

.....
Gyarmati Gábor/
csoportvezető